

4. Прокофьев С. О. Оккультные основы прощения в свете антропософии. М. : Антропософия, 1994. 174 с.
5. Ключевые слова Библии в тексте Нового завета : словарь-справочник / авт.-сост.: К. Барнуэлл, П. Дэнси, Т. Поп. СПб. : Летний Ин-т Лингвистики ; Герменевт ; Христианское общество «Библия для всех», 1996. 474 с.
6. Якубович М. Коран. Переклад смислів українською мовою. Київ : ДУМУ «УММА», 2017. 608 с.
7. Андреева О. И. Пределы проявления диспозитивности в уголовном судопроизводстве. Томск : Изд-во Томск. ун-та, 2000. 133 с.
8. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою : від 29.11.1985 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_114 (дата звернення: 05.03.2021).

Одержано 07.03.2021

УДК 343.347

Катерина Володимирівна КАТЕРИНЧУК,

доктор юридичних наук, доцент,

професор кафедри приватного та публічного права

Навчально-наукового інституту права та сучасних технологій навчання

Київського національного університету технологій та дизайну;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6700-2831>;

Анна Леонідівна ГРИЩЕНКО,

аспірант кафедри приватного та публічного права

Навчально-наукового інституту права та сучасних технологій навчання

Київського національного університету технологій та дизайну

«ПСИХОЛОГІЧНЕ СТРАЖДАННЯ» У ПРОЄКТІ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Комісія з питань правової реформи була утворена Указом Президента України від 07.08.2019 р. № 584/2019 р., результатом роботи якої було винесення на громадське обговорення Проєктів Кримінальних кодексів України (далі – Проєкт) від 15 вересня, 19 жовтня 2020 р., 02 січня та 17 січня 2021 р [1]. Однак все ж таки запропоновані положення деяких статей мають дискусійний, а іноді і неузгоджений характер.

«Психологічне страждання» – емоційна дезадаптація і дезорієнтація, за яких потерпіла особа внаслідок насильства відчуває хронічне почуття провини, депресію, високу тривожність, песимізм, в неї знизилась самооцінка і концентрація, виникли негативні переживання та зникли позитивні емоції або виникли психосоматичні порушення – зміна ваги, алергійні реакції, виразки, неясні болі, нервово-психічні захворювання (заїкуватість, тики, енурез, енкопрез тощо) (п. 5 ч. 1 ст. 4.6.1. Роз'яснення термінів Кримінального кодексу України). Авторами Проєкту у даному визначенні використовуються терміни, що у психіатрії є замінними або мають дискусійний характер. Отже, «застосування поняття «дезадаптація» є досить суперечливим і неоднозначним, що можна простежити, головним чином, в оцінюванні місця і ролі дезадаптаційних станів щодо таких категорій як «норма» або «патологія», так як параметри «норми» і «патології» в психології поки ще недостатньо розроблені» [2]. Тобто, це дискусійна термінологія, що не має чітко визначених та встановлених наукою ознак. Крім того, сукупність термінів «емоційна адаптація» є дещо некоректною, доречне було б використання «дезадаптація емоційної сфери». Наступний термін це – дезорієнтація, його особливість у даному визначенні у тому, що не конкретизовано його види, тобто не встановлено дезорієнтація у часі чи дезорієнтація у просторі чи дезорієнтація у особистості. Ці три «стани» у пси-

хіатрії мають різний код хвороб та станів у V класі. Психічні розлади і порушення поведінки Міжнародної класифікації хвороб десятого перегляду (далі – МКХ-10). Отже, подальший перелік хвороб та станів – хронічне почуття провини, висока тривожність, психосоматичні порушення – зміна ваги, алергійні реакції, виразки, не пояснені болі – невротичні, пов'язані зі стресом та соматоформні розлади (F40-F48), тобто зазначений перелік психічних розладів, що розміщені в одному підрозділі. Інший перелік – депресія, песимізм, зниження самооцінки і концентрації, виникнення негативних переживань та зникнення позитивних емоцій – розлади настрою (афективні розлади) (F30-F39). Термінологія «нервово-психічні захворювання» не вживається у психіатрії, так як у МКХ-10 хвороби нервової системи (G00-G99) та психічні розлади і порушення поведінки (F00-F99) знаходяться у різних розділах. А запропонований перелік – заїкуватість, тики, енурез, енкопрез тощо це – психічні розлади і порушення поведінки. Тому, запропонована авторами Проекту термінологія потребує уточнень.

Аналіз законодавства та спеціальної літератури також доводить дане твердження, про неможливість застосування термінології «нервово-психічні захворювання». В основному використовується інші за значенням поняття, такі, як: нервово-психічна стійкість – сукупність вроджених (біологічно обумовлених) і придбаних особистісних якостей, мобілізаційних ресурсів і резервних психофізіологічних можливостей організму, що забезпечують оптимальне функціонування особистості у несприятливих умовах професійного середовища [3]; нервово-психічна (емоційно-вольова) нестійкість – схильність до зривів нервової системи при значному психічному та фізичному навантаженні [4].

Отже, автори Проекту у визначенні «психологічне страждання» дають занадто обмежений перелік можливих хвороб та станів V класу. «Психічні розлади і порушення поведінки» МКХ-10 без конкретизації основних рис та ознак даного поняття. Тому, вважаємо за необхідне доопрацювання даної термінології з подальшим виключенням обмеженого переліку можливих психічних розладів та визначити основні ознаки (риси) терміну «психологічне страждання».

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний кодекс України (проект) : станом на 02.01.2021 // Новий Кримінальний Кодекс : сайт. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/01/04/kontrolnyj-proekt-kk-02-01-2021.pdf> (дата звернення: 13.02.2021).
2. Грись А. М., Голубнюк В. О. Психологічні чинники соціальної дезадаптації підлітків. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/705197/1/Грись.PDF> (дата звернення: 13.02.2021).
3. Порядок здійснення психологічного забезпечення службової діяльності в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України : затв. Наказом Адміністрації Держ. служби спец. зв'язку та захисту інформації України // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1009-15> (дата звернення: 13.02.2021). Втратив чинність.
4. Про затвердження Інструкції про порядок організації та проведення психопрофілактичної роботи з персоналом Державної прикордонної служби України : Наказ Адміністрації Держ. прикордонної служби України від 14.04.2008 № 318// БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0657-08> (дата звернення: 13.02.2021).

Одержано 15.02.2021